

Fredsviljen

Nummer 4 2013 | årgang 87

Bygge et bedre Fredslag

Dronekonferanse

HIPP og AVP

Lederens hjørne side 3

Bli Fredsfremmer i Norges Fredslag side 23

AKTUELT NFL

Hvordan bygge et bedre Fredslag? side 4

Vellykket stormøte om Norge og dronekrigen i Pakistan side 5

Norges Fredslag på Dronekonferanse i Washington DC november 2013 side 7

Frihet og fred i Syria side 12

Norsk militær droneindustri side 18

Skap fred – Få slutt på krig side 21

LESERINNLEGG

Internasjonale Mannsdag – et bidrag til fred? side 14

Farvell til Mandela side 15

FRA "FOLK LAGER FRED", FREDSLAGETS NYE BLOGG

Hva er HIPP og AVP og hvordan virker metoden? side 16

HISTORISKE ØYEBLIKK

Fredviljen i 1930! side 20

Kjære fredsaktivister!

Med årets siste nummer av Fredsviljen vil jeg ønske dere alle et riktig godt nytt år og takke for et fantastisk 2013. Som denne utgaven viser skjer det mye spennende i Fredslaget og jeg håper det skjer like mye spennende i 2014. Godt nytt år!

Marte Kirkevold Flatejord
Ansvarlig redaktør

Kjære fredsvenn,

Vi er nå i ferd med å legge et hektisk høstsemester bak oss. Vi har hatt en lang rekke arrangement for å sette fokus på viktige fredspolitiske saker de siste månedene. Blant høydepunktene kan vi nevne dronemøte i Trondheim og debattmøte om fremtidens krigføring i Oslo i oktober, konferanse om dronekrigen i Pakistan i november og organisasjonsutviklingsseminar med Alternative to Violence-metode i desember.

Med en ny regjering på plass, og et nytt Storting å forholde seg til, har vi også jobbet for å gjøre våre saker kjent for det politiske miljøet denne høsten. Fredslaget fikk møte vår nye utenriksminister, Børge Brende, allerede 22. oktober. Brende uttalte seg positivt og konstruktivt om departementets behov for tett samarbeid med oss i sivilsamfunnet, både hva angår fred og sikkerhet og utviklingspolitikk. Vi opplever invitasjonen som ektefølt, og har svart med å invitere politisk ledelse i Utenriksdepartementet å diskutere dronekrigen i Pakistan, norsk våpeneksport og militarisering av verdensrommet på våre arrangement. Dessverre har politisk ledelse i departementet hittil avslått alle våre invitasjoner, hovedsakelig med den begrunnelse at regjeringen ikke har etablert politikk på de spørsmål vi reiser. At regjeringen ikke ønsker å inngå i en mer åpen dialog med oss enn dette er beklagelig. Det er også bekymringsverdig at statssekretær Bård Glad Pedersen, med ansvar for våpeneksportsakene i Utenriksdepartementet, i møte med Fredslaget nekter å diskutere tematikken i dybden. Uansett håper vi vårt møte med statssekretæren bidro til å gjøre våpenhandeldiskursen mer kjent for han, og at møtet dermed kan tjene som et første steg mot en mer meningsfylt dialog opp mot myndighetene om våpenhandelpolitikken i 2014.

Fredslaget har også vært på Stortinget denne høsten. I november bidro Fredslaget som høringsinstans i forhold til Forsvarsbudsjettet for 2014, og i desember bidrar vi i høring om den norske våpeneksporten. Vi er takknemlige for at Utenriks- og forsvarskomiteen på Stortinget har valgt å bruke Fredslaget som høringsinstans i disse

sakene. Våre møter med komiteen har vært både konstruktive og positive. Fredslaget bidro også på et Stortingsseminar arrangert av Krf i november, hvor vi fremla vår dronekampanje som hovedkrav, og forklarte hvorfor Norge bør ta avstand fra USAs dronekriger i Pakistan og Jemen. Denne høsten hadde vi også en parlamentarisk komité fra den svenske Riksdagen på besøk på Fredslagets kontor i Oslo. Denne komiteen er nedsatt for å stramme opp Sveriges regelverk for våpeneksporten, og er sammensatt av riksdagsrepresentanter fra alle svenske partiene. Fredslaget innledet for komiteen om hvordan vi mener deres regelverk bør innskjerpes. Våre forslag ble godt mottatt av de svenske parlamentarikerne.

For alle som ønsker å støtte Fredslaget økonomisk bringer dette nummeret av Fredsviljen godt nytt. "Fredsfremmeren", vår nye fastgjørtjeneste, er nå oppe å gå. Ved å registrere deg som Fredsfremmer kan du støtte Fredslaget med et månedlig beløp etter eget ønske. Fredsfremmeren skal sikre finansiering av omfattende og uavhengig fredsarbeid i Fredslaget i tiden som kommer, og vi håper at også du vil bidra til dette. Alle monner drar, og et lite abonnement som Fredsfremmer kan både være en ypperlig gave til fredsfolk og en god investering i vår organisasjons fremtidige fredsarbeid.

Alexander Harang
Leder i Norges fredslag

Utgitt med støtte fra Utenriksdepartementet

Foto: Hanna Wernø

Hvordan bygge et bedre Fredslag?

Hvordan kan vi som fredsaktivister komme sammen for å lære mer om og av hverandre? I løpet av to dager med organisasjonsworkshop i desember ble Fredslagets sekretariat og aktive medlemmer utfordret til å tenke over vår historie, ferdigheter, vårt felleskap og Fredslagets framtid.

Av Hanna Wernø

Gjennom ulike øvelser, hentet fra AVP-metoden som Fredslaget bruker i mye av vårt fredsundervisningsarbeid, fikk deltakerne muligheten til å se våre styrker som fredsaktivister. Vi lagde en tidslinje der mye av Fredslagets stolte historie ble løftet fram, og vi diskuterte også hvordan Fredslagets medlemmer sammen kan fortsette arbeidet med å fremme fredskultur i Norge og i verden.

En idé som kom ut av disse organisasjonsdagene er å få til arrangementer eller studiesirkler der fredsaktivistene i Fredslaget kan møtes for å høre mer om organisasjonens historie, og ulike deler av arbeidet vi har gjort og fortsatt gjør. Vi ønsker å lære mer av hverandre, lære fra gamle og nye medlemmer, og dele erfaringer og kunnskap.

I neste nummer av Fredsviljen vil vi skrive mer om hvordan vi tenker å løfte med oss samtalen fra organisasjonsworkshopen i det videre arbeidet, og vi vil gjerne ha innspill fra større deler av medlemsmassen enn bare de som hadde mulighet til å delta i desember. Send en e-post eller ta kontakt med sekretariatet på telefon om du har tanker om hvordan vi sammen kan bygge et sterkere Fredslag!

Alle foto: Taran Strand og Hannah Eline Ander

Vellykket stormøte om Norge og dronekrigen i Pakistan

Hvorfor er det dronekrig i Pakistan? Hvilke konsekvenser har krigen? Hva er Norges rolle? Og hva kan gjøres for å skape fred i Pakistan? 20. november arrangerte Fredslaget stormøtet "Norge og dronekrigen i Pakistan" hvor vi ønsket å belyse disse spørsmålene.

Av Hannah Eline Ander

Motstanden mot dronekrigen er stor i Pakistan. De siste ukene har det vært store protester, og tusenvis av mennesker har fysisk sperret NATOs forsyningsrute til Afghanistan via Pakistan i protest mot USAs droneangrep i landet. PTI, det største opposisjonspartiet i Pakistan, har vært initiativtager til de fleste av de store protestene, og 20. november fikk det norsk-pakistanske miljøet møte en stor stjerne hjemlandet; Abrar Ul Haq, popstjerne og representant for PTI.

20. November var Fredshuset i Oslo var fullsatt, og de oppmøtte fikk høre Ul Haq snakke om problemene ved dagens dronekrig og lidelsene krigen påfører sivile i Pakistan. Alexander Harang, leder i Norges Fredslag, innledet om norsk politikk på feltet, og om de norske bidragene til dronekrigen gjennom vår egen krigsmaterielleksport. Kahlid Mahmood fra Arbeiderpartiet var kveldens ordstyrer. Dette er starten på et nytt partnerskap mellom norsk fredsbevegelse og det pakistanske folk i dronesaken. Vi skal sammen med pakistan- >>

>>

Mange skrev under på vårt kampanjeopprop

ske miljøet i Norge jobbe for å sette dronekrigen på dagsorden i norsk politikk, og bidra til den nye regjeringen tar avstand fra dronekrigen, og stanser eksporten av krigsmateriell til bruk i dronekrigen. -Abrar UI Haq og Alexander Harang UI-Haq ba norske myndigheter om å stanse eksporten av militær droneteknologi. Abrar UI Haq ble overrasket over å høre om de norske bidragene til dronekrigen, og ba norske myndigheter om å ta avstand til dronekrigen og stanse de norske bidragene.

I request the Norwegian government to step forward and help my people by stopping drones as this endless cycle of violence brings nothing but misery to the innocent civilians. I strongly request the Norwegian government to please stop exporting the war material which is used in the making of drones.

- Abrar UI Haq

Han la også vekt på hvordan dronekrigen er kontraproduktiv i krigen mot terror.

Killing two members of a family with drones, makes the others go for revenge. As a result they become suicide bombers and make Pakistan more unsafe. 40,000 people in Pakistan have died in terror attacks, in markets, schools, churches and mosques. All political parties in Pakistan want to see an end to the drone war.

- Abrar UI Haq

I Fredslagetts arbeid med å stanse dronekrigen og de norske bidragene til denne, er det viktig å løfte stemmene til de som lever i områder og land som rammes av denne krigen. Derfor vil Fredslaget fortsette å invitere pakistanske stemmer inn i den norske dronedebatten, også til neste år.

Ordstyrer Khalid Mahmood foran et fullsatt Fredshus i Oslo.

Norges Fredslag på Dronekonferanse i Washington DC november 2013

Den 16.-17. november reiste Hannah, Alexander og Taran i Fredslagets sekretariat til Washington DC for å delta på Code Pink's internasjonale dronekonferanse Drones around the World- Proliferation and resistance. Medarrangører for konferansen var den progressive tenketanken Institute for Policy Studies, The Nation Magazine og National Lawyers Guild (Georgetown kapittelet).

Av Taran Strand

Som de fleste lesere av Fredsviljen vet, er Norges Fredslags hovedkampanje i år "Stans dronekrigen og de norske bidragene". Vi så derfor konferansen som en verdifull anledning til både å utveksle erfaringer, sanke ny kunnskap på feltet og til å knytte sterkere bånd med andre organisasjoner som jobber med denne problematikken internasjonalt.

Over 400 deltagere fra flere land var samlet for å bygge videre strategi for hvordan best mulig å kunne styrke arbeidet mot utvikling, produksjon og bruk av militære droner.

Åpningstalen ble holdt av filosof og menneskerettighetsforkjemperen Dr. Cornel West. Dr. West kom med kraftig kritikk av Obama-administrasjonens dronopolitikk. Han etterlyste medmenneskelighet og moralsk oppvåkning, og stilte spørsmål om hvilken integritet, ærlighet, anstendighet og dyd vi ønsker i vår globale virkelighet. Dr. West's tale markerte en god ramme for videre refleksjon rundt de grunnleggende etiske spørsmål som reises i møte med denne nye type krigføring.

Sterke vitnesbyrd fra droneofre

Under konferansens første dag fikk deltagerne blant annet høre vitnesbyrd fra familiemedlemmer til droneofre i Jemen. Faisal bin Ali Jaber og Entesar al Qadhi delte sine erfaringer om hvordan det er å leve under trusselen fra droner i hjemlandet. Jemen er sammen med Pakistan det landet hvor USA mest aktivt utfører droneangrep som en del av sin globale "krig mot terror".

De fortalte om hvordan droner dreper sivile, terroriserer lokalbefolkningen, og ødelegger trygghetsfølelsen i landet.

Faisals svoger og 21 år gamle nevø ble drept i et amerikansk droneangrep i august 2012. Familie og venner var samlet for å feire bryllupet til Faisals sønn da droner angrep. Både nevøen og svogeren var kjente aktive motstandere av al-Qaida, nevøen som politimann, og svogeren en imam som var viden kjent for å uttrykke sterk motstand mot al-Qaida i sine prekener. I et personlig brev til

>>

President Obama etter droneangrepet skrev Faisal følgende om sin svoger "Gjennom hans død har du mistet en potensiell alliert – faktisk, siden nyheten om drapet spres fort over regionen, frykter jeg at du har mistet mange tusen". Dette er nok et eksempel på hvordan man ser en økende tendens til radikaliserings som en konsekvens av droneangrepene, noe som ytterligere taler for at dronekrigen er kontraproduktiv i "krigen mot terror".

Etter flere resultatløse forsøk på å få både amerikanske og jemenittiske myndigheter til å uttale seg om angrepet, var Faisal nå kommet til USA og dronekonferansen for å dele sin historie. Hans håp var å få svar fra amerikanske myndigheter om hvem som står ansvarlig for drapene på hans slektninger. Videre ønsket han også å få vite om det er slik at den amerikanske befolkning støtter at regjeringen dreper uskyldige sivile i droneangrep.

Entesar al Qadhi, en fremtredende kvinnelig jemenittisk parlamentariker, kom til dronekonferansen som representant for Mareb-regionen i Jemen. Dette er et område som har vært sterkt utsatt for amerikansk droneangrep de siste årene. "Vi blir fortalt at droner brukes målrettet mot al-Qaida, og kun al-Qaida. Sannheten er at befolkningen i landsbyen min ikke kjente til al-Qaida før droner begynte å sveve over oss. Hvordan kan det rettferdiggjøres å terrorisere et lokalsamfunn på 250.000, med det formål å drepe én person?", spurte Entesar. Hun er overbevist om at bruk av droner ikke er måten å stoppe terrorisme, men at den heller vil føre til økt rekruttering til radikale grupperinger, og uttalte videre "...dette fordi droner kun er en annen form for terrorisme".

Innsyn i en droneoperatørs hverdag

Et annet sterkt vitnesbyrd kom fra den 25 år gamle krigsveteranen Daniel Hale, tidligere etterretningsspesialist i det amerikanske militæret. Der hadde han arbeidet med utvelgelse av mål for droneangrep utført i Afghanistan. Jobben gikk ut på å lokalisere mistenkelige mål via kamera, informasjon han deretter sendte over til sensoroperatøren som assisterer droneoperatøren ("piloten"). Informasjonen fra Hale ville dermed veilede "piloten" til å avfyre en missil mot målet, i et land på andre siden av kloden.

Hale fortalte videre at det fantes en tv-skjerm i det rommet der han satt og arbeidet, som kontinuerlig viste dramatiske bilder fra terrorangrepet 11. september 2001. Dette skulle fungere som en stadig påminnelse og motivasjon til operatørene om hvorfor dette arbeidet måtte utføres. Hale's egen overbevisning om at jobben han gjorde var riktig og nødvendig ble etter hvert svekket, etter som han så mange uskyldige sivile bli drept som et resultat av droneangrepene.

Han fortalte at det var spesielt én anledning som hadde satt dype spor. Dette var da han hadde lokalisert en person mistenkt for å være involvert i å produsere improviserte bomber. Han oppdaget den mistenkte mannen kjørende på motorsykkel på vei opp i fjellene tidlig om morgenen, hvor mannen deretter stoppet og slo seg ned med fire andre menn for å drikke te rundt et bål. Hale viderefremmet denne informasjonen, noe som førte til et droneangrep som drepte alle de fem mennene. Hale fortalte at han ikke hadde noen anelse om hvorvidt de andre fire mennene hadde gjort noe ulovlig.

Når disse fire mennene ble drept som et resultat av "skyld gjennom bekjentskap" innså han at han ikke lenger var en del av noe moralsk, tilregnelig eller rasjonelt. Gjennom sin tjeneste hadde han ofte hørt det bli sagt at terrorister er feige, siden de bruker improviserte bomber, men spurte seg nå "...hva er forskjellen mellom å bruke disse, og det å trykke på en knapp på en liten rød joystick tusenvis av kilometer unna?".

Droneangrep bryter Folkeretten

Det var i løpet av konferansen flere innlegg om de juridiske aspektene ved bruk av droner i krigføring. Jussprofessor Mary Ellen O'Connell, ekspert på internasjonal lov, listet opp en rekke forhold for hvordan droneangrep bryter Folkeretten.

En av hovedutfordringene ved den raske utviklingen innen drone-teknologi er at lowerket blir hengende etter, da det ikke er forberedt på hvordan å respondere på denne nye type krigføring. Det er derfor særdeles viktig at stater tar opp denne problematikken

internt. I denne sammenheng kom det gode nyheter fra Tyskland, der det i koalisjonsavtalen mellom de konservative og sosialdemokratene finnes en forpliktelse om ikke å anskaffe eller utvikle bevæpnede droner i løpet av de neste fire årene. For en eventuell anskaffelse vil være aktuelt, vil de undersøke grundig alle de sivile og konstitusjonelle retningslinjer, og etiske spørsmål knyttet til bruk av bevæpnede droner.

Noel Sharkey fra den internasjonale kampanjen Campaign To Stop Killer Robots (Kampanjen mot drapsroboter), redegjorde for utviklingen av hel-autonome våpensystemer. Kampanjen, som Fredslaget er nasjonalt talerør for i Norge, kunne man lese om i forrige nummer av Fredsviljen (3/2013). Denne retter seg mot hel-autonome våpensystemer. Disse oppsøker, identifiserer og angriper mål helt uten menneskelig inngripen.

Autonome våpensystemer er fremdeles ikke på markedet, men utviklingen er i full gang og teknologien vil være klar for å bli en del av krigsmaskineriet innen 10-20 år. Sharkey hadde ferske nyheter fra Geneve og Våpenkonvensjonen – Convention on Certain Conventional Weapons (CCW). Dette er FN's konvensjon for forbud mot, eller begrensning av, visse konvensjonelle våpentyper med særlig stor skadevirkning. Konvensjonen har bestemt å samles i mai 2014 for å starte diskusjon rundt spørsmål relatert til draps-

roboter. Dette kan være avgjørende for en videre prosess med å få på plass et preventivt forbud mot bruk, produksjon og utvikling av hel-autonome våpensystemer. Det er derfor svært viktig at sivilsamfunnet opprettholder et sterkt press i tiden som kommer.

Behovet for et sterkt internasjonalt nettverk

Konferansen andre dag var dedikert til kampanjebygging med mål om å styrke den globale bevegelsen, legge til rette for videre internasjonalt samarbeid, øke press på regjeringer, samt drive aktivt folkeopplysningsarbeid.

Et sterkt internasjonalt nettverk er avgjørende for en robust, synlig og bred bevegelse. Det var derfor viktig å utveksle kunnskap og erfaringer med de mange deltagerne som alle stilte med ulik kompetanse og innfallsvinkler på feltet. Disse var blant annet menneskerettighetsforkjempere, jurister, teknologiekspert, akademikere, forfattere, kunstnere, musikere og grasrotaktivister. Det ble i forbindelse med konferansen også holdt markeringer og demonstrasjoner foran Det Hvite Hus og General Atomics, en av de største produsentene av militære droner i USA, samtidig som det ble drevet lobbyvirksomhet.

Det var nyttig for oss i Fredslaget å delta på konferansen for også å kunne måle vårt eget kompetansenivå, som vi fikk bekreftet at ligger i toppsjiktet internasjonalt. Dette stadfester Norges Fredslags rolle som en viktig aktør i arbeidet mot utvikling, produksjon og bruk av militære droner.

Som et dystert bakteppe for konferansen, drepte amerikanske droner minst fire personer i Jemen den 19. og 20. november, og minst åtte personer i Pakistan den 21. november.

NB: Se Medea Benjamins og Cornel West's åpningstale fra konferansen ved å gå inn på følgende link: <http://www.c-spanvideo.org/program/GlobeP>

Hva er HIPP og AVP og hvordan virker metoden?

I november og desember har Fredslaget hatt en HIPP-workshop og en AVP-workshop, og høstens organisasjonsworkshop ble ledet av erfarne AVP-prosessledere. Hvorfor velger vi AVP som metode? Vi har ikke problemer med vold i Fredslaget, tvert imot, vi har faktisk en veldig fin organisasjon med fredselskende mennesker i et av verdens beste og mest demokratiske land – selveste fredsnasjonen Norge – ikke sant?

Av Ingrid Brudevoll

En viktig del av livet i demokratiet er at du og jeg kan være med å påvirke og forme de viktige avgjørelsene – og dermed forme fremtiden. Jeg vet ikke hvordan det er med deg, men for meg virker det likevel som noe nokså krevende og skummelt og veldig stort, det å ta skrittet helt ut i offentligheten med det jeg synes er viktig. Jeg tenker lett at jeg ikke har nok kunnskaper om hvordan ting fungerer, og dermed at min stemme ikke "gjelds". Jeg vet at jeg lever i et fritt land som et fritt menneske, og sånn sett er en av de heldige her på kloden, men hvordan får jeg egentlig tatt i bruk denne friheten min?

Det første målet med en HIPP- eller AVP-workshop er å bevisstgjøre og styrke deltakerens egen påvirkningsmakt, ut fra akkurat den jeg er, akkurat der jeg er i mitt eget liv, i enhver stor eller liten sammenheng jeg befinner meg i. Vi har ofte flere valg enn vi tror, og hvilke valg vi tar henger tett sammen med hvordan vi vurderer oss selv og vår egen verdi, dette man også kan kalle selvfølelsen. En enkel liten øvelse vi kan gjøre i workshop-sammenheng for å bevisstgjøre egne styrker kan være: Fortell gruppen om en ting jeg er god til, som ikke så mange vet om. Eller: En utfordring jeg har møtt, som jeg taklet på en bra måte.

Dernest jobber vi med kommunikasjon. Hvordan uttrykker jeg meg best, slik at andre kan høre hva jeg sier, hvordan kan jeg observere bedre, og ikke minst, hvordan kan jeg bli en bedre lytter, slik at jeg hører hva andre prøver å si?

Samarbeid er neste hovedområde. Vi tar utgangspunkt i egne livserfaringer, eller i en samarbeidsutfordring som vi gir til deltakerne. Etterpå: Hvilken rolle tok jeg i den historien jeg var en del av? Hvordan påvirket jeg samarbeidet i denne prosessen? Hvordan kan jeg bruke disse erfaringene i samarbeidsutfordringene jeg har i livet mitt nå? Velger jeg å bruke mulighetene og evnene mine i en gitt situasjon?

Konflikter oppstår, det er en naturlig følge av at vi lever tett sammen, og at vi alle har våre individuelle behov og interesser. Hvordan finner vi vinn-vinn løsningene, slik at begge parter får det bedre, og begge parter får god læring ut av konflikten?

Felleskap – hva er det, og hvordan bygges det mellom mennesker? Dette er også et område vi har mål om å utvikle i AVP- og HIPP-arbeidet. Nesten umerkelig klarer de fleste deltakerne i løpet av en workshop å overskride sin vante komfortsone, og dermed stille seg åpen for å komme litt nærmere de andre. Kanskje ved å delta i en skikkelig barnslig lek, ved å ta en sjanse på å dumme seg ut eller miste litt av kontrollen. Dette er ikke en uvesentlig del av fellesskapsbyggingen, såpass kan jeg vel rope, om dette området som rommer så mye av sorger og gleder, og som kanskje er den aller viktigste suksessfaktoren i HIPP/AVP.

HIPP og AVP virker gjennom å bevisstgjøre deltakerne på at de er endringsagenter der de er, og gjennom å styrke de ferdighetene

som trengs for å være det. Å bygge opp disse grunnleggende områdene i seg selv kan gi bedre tilgang til egen skaperkraft og entusiasme i livet, og åpne for utvikling av nye handlemønstre. Å lære å respektere seg selv og andre kan være en god start. Å lære noen strategier for god kommunikasjon kan gi mot til å ta tak i en situasjon og påvirke positivt der jeg er, i det minste for mitt eget liv. Vi har muligheten til frihet, så la oss bruke den. Vi kan alle bidra til å lage en mer fredelig verden der vi er, så la oss gjøre det. HIPP og AVP er små arenaer der vi kan prøve, feile, bli kjent med hverandre, le og gråte, øve og praktisere bedre kommunikasjon, bedre samarbeid, bedre konfliktløsning og bedre fellesskapsbygging.

Denne teksten har også blitt publisert på Fredslagets blogg: www.folklagerfred.wordpress.com.

FAKTA:

- HIPP står for Help Increase the Peace Project
- AVP står for Alternatives to Violence Project
- Fredslaget gjennomfører årlig flere fredsundervisningskurs der HIPP- eller AVP-metoden benyttes. Ta kontakt på post@fredslaget.no dersom du vil delta på kurs, eller om du vil at Fredslaget skal holde kurs på din skole eller arbeidssted.

HIPP-workshop, november 2013

Frihet og fred i Syria

Den arabiske våren var en demokratibølge som rullet over Sørvest Asia og de arabiske landene i Nord Afrika fra og med 2010. Folk reiste seg mot undertrykkelse og korrupsjon. Man krevde demokrati og bedre levevilkår, noe som har påvirket og inspirert folk i hele verden.

Av Sjur Cappelen Papazian

I Syria fant demonstrasjoner og protester sted langt senere enn i andre arabiske land, og mange ble overrasket ettersom Syria har mer moderne enn de andre landene i regionen.

I begynnelsen var det få, eller ingen, som krevde regimeendring. Dette på grunn av at mange håpet at Syrias president Assad ville stille seg positivt til deres krav om demokratisering. Men våpen ble fraktet til Syria av Vesten, som ønsket regimeendring, og det tok ikke lang tid før landet sto i brann.

Det som begynte som fredelige demonstrasjoner og protester, etter mønster fra Tunisia og Egypt, utviklet seg raskt til en blodig borgerkrig, eller ifølge Nobels fredsprisvinner Mairead Corrigan en stedfortredelseskrig.

Ifølge Syrian Observatory for Human Rights har mer enn 115,000 mennesker frem til nå blitt drept i den pågående krigen i Syria. Og minoriteter som de kristne folkene, slik som assyrere, arameere og armenere, samt alawitter, drusere og kurdere, er ofre for angrep fra opprørerne.

Flyktningkrisen har eksplodert fra omkring og gått fra 270,000 mennesker for et år siden til dagens antall på mer enn to millioner.

I tillegg kommer 4.25 millioner interne flyktninger, noe som får det totale antall flyktninger opp på mer enn 6 millioner. Situasjonen er ifølge FN den verste den verste siden Rwandan folkemordet i 1994.

I februar regnet den syriske regjering med at ødeleggelsene på Syrias infrastruktur tilsvarte over 60 milliarder kroner. Men kampene har også ødelagt historiske steder og bygninger rundt om i landet, fra Aleppos Umayyad moske til Crac des Chevaliers slottet som dateres fra 1300-tallets korsfarere.

Ifølge UNESCOs assisterende generaldirektør, Francesco Bandarin, kommer den mest irreversible ødeleggelsen fra den illegale plyndringen av gjenstander fra arkeologiske steder for eksport. Syrias kulturarv blir plyndret og ødelagt av alle; den syriske hær, shabiha, opprørerne, smuglere og plyndrere.

Organiserte væpnede gjenger drar fordel av mangelen på sikkerhet ved mange arkeologiske funnsteder. "Vi hadde det i Irak, vi hadde det i Afghanistan, i Libya, i Mali. Det er et typisk sideprodukt av krig, som det desverre er veldig vanskelig å stanse", sier Bandarin.

UNESCO kaller situasjonen for katastrofal og internasjonale eksperter følger utviklingen. Den 30. mars 2012 appellerte Irena Bokova, generaldirektøren i UNESCO, offentlig om forsvar av Syrias kulturarv og uttrykte "stor bekymring vedrørende mulig ødeleggelse av verdifulle steder."

På den ene siden har man USA, Tyrkia, Israel, Saudi Arabia og Qatar, som både finansierer, trener og bevæpner de hovedsaklig sunni-muslimske opprørsgruppene, inkludert terroristgrupper slik som al Nusra Front og al Qaeda, som arbeider for et regimeskifte.

Men de ulike opposisjonsgruppene har ulike interesser og politiske ståsted og er uten en enhetlig front.

På den andre siden har man Russland, Kina og Iran, som støtter opp om den syriske regimet, som har et sterkt militært samarbeid med Russland og Iran og økonomisk samarbeid med Kina. Samtidig står en hel verden handlingslammet mens syriske sivile blir massakrert.

I tillegg kommer at mange av opprørerne, hvor av mange utfører grusomheter mot den syriske befolkningen, kommer fra andre land for å føre jihad.

Konflikten har med andre ord blitt en krig av et enormt omfang, en krig som ikke kun truer befolkningen i Syria, men som truer med å kaste hele regionen inn i et kaos av ukjent omfang. En internasjonal krig ble med nød og neppe unngått. Men krig foregår uansett i aller høyeste grad.

Det er en ekstremt kompleks og dramatisk konflikt hvor mange aktører og mange ulike interesser er involvert. De kryssende stormaktsinteressene og det delte synet på konflikten blant den syriske befolkningen gjør at krisen kan trekke ut i lang tid. Dette ikke minst på grunn av at landet er offer for et stormaktsspill hvor flere stater har geopolitiske interesser i landet.

Men til tross for det økte nivået av vold og militariseringen i Syria fortsetter ikkevoldskreftene, inkludert grupper som «Syria first - We are the Moral Alternative», som hevder at moralen kommer før et politisk alternativ, som vil si at de mener målet ikke helliger midlet, sitt iherdige arbeid for frihet og fred.

En bred sosial bevegelse som har ført sin ikkevoldelige kamp parallelt med den økte militariseringen er «Syrian Revolutionary Youth», som består av mennesker som tar avstand fra de bestående politiske gruppene med sine spesifikke ideologier, samt fra den tradisjonelle opposisjonen.

Av større ikkevoldskampanjer kan også nevnes The Human Revolution for the Sake of Life, en kvinne-initiert kampanje ledet av ungdom i perioden fra den 15.-18. mars 2013, som ble støttet av 72 ulike grupper og over 40 opprørsmedier. Dette for å samle syriere rundt det som startet selve opprøret, samt dets opprinnelige verdier: verdighet, frihet, demokrati og sosial rettferdighet.

Her i Norge har mediedekningen vært ensporet. Den har kritiserte det syriske regimet for å føre en umenneskelig politikk gjennom utføre grusomheter mot den syriske befolkningen, men har feilet å skrive om de menneskerettighetsbrudd som har blitt utført av opprørerne.

Vi, aktivister fra ulike deler av fredsbevegelsen her i Norge, har derfor valgt å sette opp en konferanse på Litteraturhuset i begynnelsen av nyåret hvor vi ønsker å se nærmere på situasjonen i Syria med et spesielt fokus på ikkevoldsbevegelsen og den sivile ulydigheten.

Vi ønsker å sette fokus på situasjonen i Syria og hva som skal til for at både det syriske regimet og de syriske opprørerne avstår fra bruk av vold, men istedet vender tilbake til forhandlingsbordet og blir enige om en plan for hvordan konflikten kan avsluttes, slik at fred og demokrati kan oppstå.

Det vil være en informativ konferanse med tyngde på fredelige og demokratiske løsningsforslag. Utfallet av konferansen skal være å bringe sammen ulike aktører som er opptatt av situasjonen i Syria i håp om å etablere en plattform for videre arbeid for en fredelig løsning.

Internasjonale Mannsdag – et bidrag til fred?

Allerede i 1999 tok Jerome Teelucksingh ved historisk institutt på universitetet i Trinidad initiativ til å etablere en egen Internasjonal Mannsdag. Han valgte 19. november som var farens fødselsdag. Initiativet kom på et gunstig tidspunkt etter FNs Kvinnekonferanse i Beijing i 1995 hvor det ble lagt stor vekt på å fremme en kjønnsdimensjon på planlegging og praksis innenfor alle samfunnsområder. Ikke bare kvinnerollen, men også mansrollen skulle belyses i sine positive og negative sider. Det var et uttalt ønske om å få med fler menn som reelle partnere i kampen for likestilling mellom gutter og jenter, kvinner og menn. Og, mannen skulle ikke lenger være norm og standard.

Av Ingeborg Breines, Co-president, International Peace Bureau

Jeg ledet på den tiden et program om kvinner og fred innenfor UNESCOs store fredskulturprosjekt og var glad for å kunne gi støtte til mannsdags-initiativet. Begrunnelse var at det er viktig at menn stopper opp og bruker tid til å diskutere likestilling mellom kvinner og menn, sin egen kjønnsrolle og ulike former for maskulinitet. Jeg var spesielt opptatt av endringer i den hegemoniske maskulinitet som kunne fremme utvikling frem mot samfunnsstrukturer som ikke er basert på dominans og maktmisbruk, men på dialog og samarbeid.

UNESCO var en av premissleverandørene på dette felt og organisert en banebrytende konferansen i Oslo i 1997 hvor de fremste eksperter i verden var samlet. Boka "Male roles, masculinities and violence. A culture of peace perspective" (UNESCO Publishing 2000), kom på flere språk og er fortsatt i bruk på ulike universitet. Et av spørsmålene som ble reist var: Er menn en risikofaktor, for seg selv og for samfunnet? Menn lever kortere enn kvinner, har flere ulykker, fyller fengslene, topper kriminalstatistikkene og er i bastant overvekt når det gjelder beslutninger om våpenbruk og krig.

Selv om menn står for 80 til 90% av all vold i verden, er det ingen naturnødvendighet at det skal være slik. De fleste menn er ikke voldelige. Det er likevel grunn til å se på oppdragelsen av gutter og

forventninger til hva som skal til for å være Mann. Den stereotype mansrollen kan være en jerntrøye for menn som slett ikke føler seg hjemme i en dominerende og følelsesfortrengende rolle.

Den internasjonale mannsdagen har ingen FN status slik som kvinnekampen 8 mars. Likevel ble 19. november 2013 markert av organisasjoner, institusjoner og enkeltmennesker i over 70 land under årets tema: Trygghet for gutter og menn. Noen steder ble markeringen knyttet til Den Internasjonale Barnedagen 20. november i et 48 timers samarbeid, en anledning til å se nærmere på farsrollen. Kanskje kan man neste år forlenge markeringen til å vare en uke for å inkorporere også 25. november, den internasjonale dagen mot vold mot kvinner. Det vil være viktig, siden global statistikk sier at en av tre kvinner har erfart overgrep og vold, ofte seksualisert. I noen samfunn er kvinner fortsatt annenrangs borger med hensyn til arverettigheter, rettsikkerhet, adgang til utdanning og arbeid. De må sågar noen ganger ha godkjenning fra far, mann eller sønner for aktiviteter utenfor hjemmet. Stort forbedringspotensial fortsatt, men mange positive endringer er på gang.

Farvel til Mandela

I dag ble Mandela gravlagt. Han har blitt et internasjonalt symbol for kampen mot rasisme, undertrykkelse og urettferdighet. Vi rettmessig hyller den mannen han var. En som kjempet mot en skeiv fordeling av resurser og arbeidsmuligheter. En som kjempet for å bli kvitt skilt der det sto: «Bare for hvite». Når vi ser tilbake på den kampen, kjenner vi i kroppen hvordan den resonnerer med selve bunnen av vårt vesen, dette var en god kamp, dette var verdt å kjempe for, Mandela var en helt.

Av Aslak Simonsen

Dersom noen skulle mene noe annet, ville vi rynket på øyenbrynene. Vi ville spurt om vi hørte riktig, var det kanskje en spøk? Hvem er så blinde at de støtter et Apharteid-styre og er imot Nelson Mandela, frigjøringshelten? Bare tanken virker fjern. Vi hyl-ler ikke bare Mandela, men alle som støttet ham og hans kamp. Norges bidrag er vi stolte over. Massevis av nordmenn boikottet Sør-Afrikanske varer, og ga penger til motstandskampen. Likevel kan jeg ikke lavære å stille meg selv dette kritiske spørsmålet: ville jeg vært en av dem?

Det var absolutt ingen enhetlig posisjon i Norge hva Apharteid-styrets rasistiske undertrykkelse angikk. Vi ville kanskje nølt med å kalle det undertrykkelse. Rasistisk var vel kanskje et litt krast begrep? Den Sør-Afrikanske konflikten føles bedre. Vi må huske på at det er to sider av saken. Mandela var på USAs liste over terrorister. Vår egen Karl I. Hagen sa at: "...hvis buskmenn og hottentotter skulle ta kontrollen i Sør-Afrika ville det blitt kaos". Det må vel være noe sannhet i dette? Konflikten er komplisert. Ingenting er svart-hvitt. Men er det ikke nettopp en svart-hvitt situasjon vi nå snakker om? Kunne det under noen omstendigheter regnes som greit å undertrykke mennesker fordi de var født med en annen hudfarge? Kan det regnes som en moralsk gråsoner å fange, mishandle og torturere de som gjorde opprør mot dette rasistiske systemet? Å snakke om to sider av en konflikt, blir i dette tilfellet meningsløst.

Et lands regjering plagde og mishandlet store folkegrupper fordi de var født med et annet utseende, med en annen farge på huden. Derfor blir Nelson Mandela hyllet over hele verden, nå død, men likevel udødeliggjort og æret for sin kamp for frihet, demokrati og menneskerettigheter. Vår kjære statsminister

Erna Solberg sa idag, at vi ikke bare skulle se på fortiden som fortid, men ta Mandelas kamp videre og la hans kamp vise seg i våres drømmer om fremtiden. Slike taler har jeg hørt før. En forgyldelse av moralske prinsipper. Alle mennesker er for det gode, alle er for frihet, forsonelse og kjærlighet. Men i kjærlighetens navn brente vi hekser, og i menneskerettighetenes navn ble Afghanistan, Irak og Libya bombet. Hvordan Mandelaprinippet skulle manifestere seg i fremtiden foreslo Solberg at skulle skje i kampen for likestilling. Kampen for likestilling er en bra kamp og en viktig kamp, men i Ernas tale, som i artikler og andre medier, var det en klar parallell som manglet. I 1948 var det nemlig ikke bare en apartheid-stat som ble opprettet, men to. Den Sør-Afrikanske regjeringen brukte Bibelen som rettferdiggjørelse av å eie land, så vel som å holde menneskene adskilt basert på rase. Hva vi ser i den Israelske okkupasjon av Palestina er nøyaktig det samme. Urettferdigheten, rasismen, arrestasjonene, torturen og lidelsene er om ikke verre hvertfall like ille. Nå som apartheid-styre har falt, nå som rasismen og diskrimineringen fra statens side har blitt avvirket, roper vi alle i kor vår hyllest til frihetstjernerne, vi jubler og identifiserer oss med Mandela og hans kamp. Men spørsmålet jeg stiller meg selv og min egen generasjon er nettopp dette, ville kanskje vi vært en av dem som fordømte Mandela som terrorist, og som latterliggjorde de som boikottet Sør-Afrika som radikale?

Det er godt å feire Mandela som en helt, det er godt å identifisere seg med en mann som kjempet for likhet, som var villig til å gå i døden for drømmen om et rettferdigere samfunn. Men er vi villige til å ta det neste steget? Er vi villige til å kjempe mot dagens urettferdighet, rasisme og mishandling? Eller gjemmer vi oss heller bak en hyllest av fortiden, og lar noen andre ta seg av fremtiden?

Skap fred – Få slutt på krig

Internasjonalt fredsforum i Sarajevo 6. – 9. juni 2014

100 år etter skuddene i Sarajevo som utløste 1. verdenskrig

International Peace Bureau deltar sammen med flere andre organisasjoner som for eksempel Lalana, Ines, Lfor og Pax Christie i planlegging av et større Fredsforum i Sarajevo 6.-9. juni 2014, 100 år etter skuddene som førte til første verdenskrig.

Av Ingeborg Breines, Co-president International Peace Bureau

Også norske og nordiske fredsorganisasjoner er invitert til å delta: Organisere seminarer, bidra til Ungdomsforum og ha stands, utstillinger og aktiviteter rundt om i byen. Man regner med å ha plass til ca. 60 ulike seminarer. Noen er planlagt allerede, men flere er ønsket.

Det Internasjonale Fredsforumet organiseres i forkant av offisielle markeringer av de 100 år mellom 1914 og 2014 i et ønske om å henlede oppmerksomhet på krigens forferdelighet, samt alternativer til krig – da og nå. Fredsforum er ett av flere mindre og større 100-års markeringer, nasjonalt og regionalt.

Sarajevo er i dag hovedstad i et krigsherjet, flerkulturelt land, som er under gjenoppbygging og hvor kvinner og menn strever for å overkomme sår som kom i kjølvannet av krigen og sammenbruddet av den tidligere Jugoslaviske føderasjon.

Et internasjonalt Fredsforum i Sarajevo i 2014 kan selvsagt ikke organiseres uten å forholde seg til lidelsene i Sarajevo under krigen på Balkan for 20 år siden. Det er fortsatt fattigdom, konflikter, sterke spenninger og et intenst behov for dialog og forsoning i regionen. Det internasjonale Fredsforum tar derfor mål av seg til også, og kanskje spesielt, å være en plattform og et møtested for fredsaktivister og ungdom fra Bosnia og Herzegovina og fra regionen.

Organisering

En internasjonal organisasjonskomité ble etablert i september i fjor. Komiteen består av både internasjonale, nasjonale og lokale fredsorganisasjoner og folk med erfaring fra å organisere større sosiale fora. Komiteen blir stadig større etter hvert som flere organisasjoner slutter seg til. Komiteen jobber parallelt med å lage det faglige innhold og søke sponsorer og partnere. Det blir flere møter frem mot neste års arrangement. En lokal komité og en lokal koordinator er også på plass. Siden man regner med flere tusen deltakere er logistikken viktig.

Tema

På møtet i den internasjonale komiteen, 4.- 6. september i år som jeg deltok i for IPB, ble det enighet om å strukturere Fredsforumet rundt fem tema og organisere de ulike seminarene og aktivitetene innenfor den rammen:

- Militarisme og alternativer.
- Fred og sosial rettferdighet
- Fredskultur og ikke-vold
- Kjønn og kvinner og fred
- Forsoning og håndtering av fortiden

En Fredsforum avis ble laget til møtet i september og ligger utlagt på Fredshuset i Oslo. En egen webside er etablert: <http://www.peaceeventsarajevo2014.eu/>

Utfordringer

Balkan var også i 1914 et urolig område hvor store land kjempet om innflytelse. Skuddene som drepte Østerrikes tronarving, Franz Ferdinand og hans kone Sophie mens de var i Bosnia og inspiserte tropper stasjonert der, kunne derfor involvere mange og lede til en verdenskrig.

Hvorfor gikk det så galt? Hva kunne vært gjort annerledes? Hva kan vi lære av historien? Kan allianser, som normalt blir ansett som en styrke for små land, bli en farlig faktor i urolige tider? Og hvordan er situasjonen i dag? Er vi, 100 år etter utbruddet av 1. Verdenskrig, i stand til å endre kurs bort fra en militaristisk tenkning basert på maktdominans og i stedet legge vekt på samarbeid og dialog? Er vi klare for å virkeliggjøre visjonen om en verden basert på fredskulturens verdier slik den ble utviklet av UNESCO og støttet opp om av både av det øvrige FN og mange fredsaktivister rundt om i verden?

1. verdenskrig

Ifølge Wikipedia døde 15 millioner i 1. Verdenskrig og 22 millioner ble skadet eller mistet meningen med livet og ble som levende døde. Så mange unge, utkommanderte menn som kunne bidratt med sin innsikt og sine krefter til å bygge verden og som i stedet ble ofre for krig, grådighet etter makt og ressurser, nasjonalisme og imperialism. Dessuten døde ca. 20 millioner (og noen sier at man sågar bør gange dette tallet med fire) av elendighet og sykdoms-epidemier som "spanskesyken". (Det hevdes at denne epidemien fikk sitt navn pga av at Spania, som ikke var med i 1. Verdenskrig, var det eneste land i Europa som hadde en tilstrekkelig fri presse til at de kunne snakke om denne skrekkelige effekten av krigen.)

1. Verdenskrig, den såkalt "store krigen", "krigen som skulle få slutt på alle kriger", "skyttergravskrigen" startet i Europa, men brakte inn også andre kontinenter og rekrutterte et stort antall unge menn fra koloniene, ikke minst i Asia og Afrika. Eksempelvis er det navn innskrevet på India Gate i New Delhi på 90 000 indiske soldater som falt i krigen.

Ikke siste krig

Første verdenskrig ble så visst ikke den siste krigen. I stedet førte den til utvikling av en rekke nye våpen (tanks, u-båter, bombefly,

miner, gass...), styrking av obligatorisk verneplikt for menn, nasjonalistisk propaganda i militæret, i skoler og i media, og sågar, ifølge mange historikere til 2. Verdenskrig pga av Versailles traktatens tilkortkomning.

Dessverre kan vi til en viss grad snakke om et århundre preget av en volds- og krigskultur.

Fiendebilder styrker krigsindustrien

100 år etter den fryktelige krigen har det militærindustrielle kompleks vokst seg enda sterkere og våpnene er farligere, mer dødelige og sofistikerte. Allerede en brøkdel av atomvåpnene er nok til å utslette alt liv på jorda. Det er ikke lengre først og fremst soldater som dør i krig. I dag dør mange ganger flere sivile enn militære i og av krig. Med utstrakt bruk av droner og andre robot-våpen vil denne tendensen bare øke. Krigen blir om mulig enda mer avhumanisert. Det er derfor vår fulle rett og plikt å stå opp mot en militaristisk tenkning og prioriteringer som ikke gagnar folk.

Verden er overmilitarisert og fred er underfinansert. FNs generalsekretær Ban Ki-moon understreker at "verden er overmilitarisert – og fred er underfinansiert. Så hvorfor er verden tilsynelatende villig til å betale for krig og ikke for fred? Det gamle romerske motto "hvis du ønsker fred, forbered deg på krig", syns fortsatt å leve i full vigør i internasjonale relasjoner.

Gapet mellom hva verden bruker på militære og på sosiale utgifter har blitt dramatisk verre over de senere år, dog med en viss stagnering i militærutgifter i 2012 pga den finansielle krisen i Vesten. Ifølge SIPRIs årbok for 2012 er de globale (registrerte) militære kostnadene på godt over 1,7 trillioner dollar pr. år og det er mer enn i den verste perioden av den kalde krigen. Verdens ledere ble i FN i 2000 enige om åtte utviklingsmål. Disse Tusenårsmålene som skal nås innen 2015 har bidratt til endring selv om de ikke har klart å få bort de store urettferdigheter og ulikheter både mellom land og innen land. Det trengs mer ressurser for å nå målene. Likevel er det svært få land som har vist vilje til å redusere militærutgiftene for å kunne møte folks behov og interesser.

Tenk, kun ca. 15 % av verdens militærutgifter vil være nok til å nå Tusenårsmålene!

>>

>> Ønsker vi velferd eller krigsferd? I en situasjon hvor unge mennesker ikke får utdanning eller jobb og føler seg unyttige, sinte og frustrerte, er det fare for at de rekrutteres både til voldelig og fundamentalistisk tenkning og handling. Det er ikke en ønskelig situasjon for noen.

FN og sivilsamfunnet for en ny freds- og ikkevoldskultur

Dette århundret har selvsagt også blitt preget av vedvarende og engasjert refleksjon og handling av freds- og menneskerettighetsforkjempere, lærere, filosofer, vitenskapsfolk, kunstnere, feminister, miljøaktivister, arbeidere, ungdomsgrupper og andre som søker ikke-voldelige løsninger på konflikter og uenigheter. Mange internasjonale organisasjoner har blitt opprettet for å utvikle internasjonale regler, standarder og lover og veilede og inspirere internasjonal og mellommenneskelig kontakt og utvikling. Folkeforbundet ble opprettet for å fremme samarbeid og hindre krig. Folkeforbundet etablerte blant annet Den Internasjonale Komité for Intellektuelt Samarbeid, som rett etter 2. verdenskrig ble en del av UNESCO, FNs organisasjon for utdanning, kultur og vitenskap. Andre saksområder fikk sine organisasjoner, alt innenfor rammen av de Forente Nasjoner.

IPU, Den Internasjonale Parlamentariker Organisasjonen, eksisterte allerede fra slutten av det 19. århundre, det gjorde også Den Internasjonale Fredsbyrået, IPB. En rekke andre frivillige internasjonale organisasjoner ble etablert deretter, slik som for eksempel Den Internasjonale Kvinneligaen for Fred og Frihet, WILPF. I dag har vi en flora av frivillige organisasjoner og verdensborgere og medborgere som til sammen utgjør et aktivt sivilsamfunn.

Kom å vær med

Menneskeheten har fortsatt en vei å gå før vi har lært å leve sammen i fred. Kom å vær med i Sarajevo i juni 2014 for å dele din fremtidsvisjon, din tenkning, din erfaring og de utfordringer du står overfor. Gi ditt bidrag til en prosess som tar oss inn i en kultur eller kulturer basert på fredskulturens verdier

Vil du være med å lage Fredsviljen?
Ta kontakt på fredsviljen@fredslaget.no.
Neste deadline er 1. mars

Fredviljen i 1930!

Fredsviljen har som dere vet en lang og stolt tradisjon som fredsblad i Norge, og vi har fremover tenkt å publisere en del tekster som tidligere har stått på trykk. Denne gangen fra 1930 – årgang 9! Da Fredsviljen ble laget på 20-tallet het den Verden Venter, og de som er gode til å regne vil kunne se at det kanskje ikke stemmer med årets årgang 86. Grunnen til dette er at det ikke har blitt gitt ut Fredsviljen hvert eneste år siden 1922. Eksempelvis ble bladet ikke gitt ut under 2.verdenskrig.

Av Hanne Husaas

"Rustningsindustriens blodige internasjonal" (April 1930, s25) er titelen på en liten tysk bok av Otto Lehmann-Russbüldt (der er også kommet en svensk utgave av den.)

Den boken gir et uhyggelig inntrykk. Ikke fordi den inneholder rystende krigsskildringer, det inneholder den nemlig overhodet ikke – men fordi den ved gjengivelse av dokumenter gir utvetydige

bevis for den skitne trafikk som rustningsindustriens menn driver. Ett av eksemplene på "internasjonalitet" innen denne gruppe er "Nobel's dynamitt-trust" med 7 filialer i England, 5 i Tyskland, 1 i Japan og i nær sammenheng med to andre tyske sprengstoff-fabriker, som igjen arbeidet sammen med engelske, russiske og spanske firmaer, videre i sammenheng med to franske og et fransk-russisk firma.

Samrbeidet innenfor denne "krutt-gruppe" fortsatte også under krigen. I mai 1915 blev det en slags oppløsning, idet tyske og engelske aksjonærer byttet ut aksjer slik at tyske aksjonærer i det engelske selskap fikk aksjer i det tyske og omvendt. Mens all annen fiendtlig eiendom i de krigførende land blev beslaglagt, så fikk dynamittfabrikantene lov til på særlige pass å reise inn i fiendeland for å ordne sine forretningsforbindelser.

Ett annet eksempel er sammenslutningen av panserplatefabrikanterne. I ett og samme selskap, United Harvey Steel Co., var både Armstrong og Vickers, Krupp, Schneider, Bethlehem Steel og et italiensk firma i vennskapelig forbindelse. Dessuten stod Krupp i nær forbindelse med de østerrikske Skodaverker og de russiske Putilow-verker. Og firmaene var frekke nok til å forlange høyere priser for sine panserplater i Europa enn i Amerika, fordi de var enig om ikke å underby hverandre på det europeiske rustningsmarkedet.

Noe av det aller frekkeste er imidlertid firmaet Krupps erstatnings-søksmål mot det engelske firma Vickers for patentavgift for granattendere. (Vickers hadde kjørt pantentretten for England mot en betaling av 1 shilling per stykk). Det dreier seg om den nette sum av 123 millioner mark. Det vil tyskeren Krupp ha for de granattendene som englenderne fabrikerte for å drepe tyskerne.

Forfatteren føier spydig til at det blir en betaling til Krupp av 60 mark for hver av de 2 millioner tyskere som falt i krigen, omtrent på samme måte som kurfyrsten av Hessen fikk betaling for hver av hans undersåtter som falt i den nordamerikanske frihetskamp og klaget over at hans general var for lite pågående, så det blev så lite penger til kurfyrsten.

Firmaet Krupp spiller ellers en ganske fremtredende rolle i rustningens internasjonal. Allerede gamle Alfred skrev i 1868 til den franske keiser Napoleon og tilbød ham sine nye støpestålkanoner. Noen bestilling blev det den gang ikke noe av. Men det hadde nær gått likedan i 1870 som i 1866 da østerrikerne og prøisere skjøt på hverandre med Kruppske kanoner.

Av de 53 000 kanoner som Krupp til 1911 hadde levert, var bare de 26 000 levert til Tyskland, resten var gått til 52 forskjellige "andre fedreland".

Et slående eksempel på internasjonal rustningspolitikk er "Deutsche Waffen- and Munitions-fabriken". I 1907 prøvde de å få inn i det franske blad "Figaro" en meddelelse om at den franske hær hadde bestemt sig til sterkt å påskynde innføringen av maskingeværer og derfor vilde bestille det dobbelte antall mot det som var planlagt. Historien var løgn, og det lyktes ikke å få notisen inn i den form. Men de fikk maket det slik at der i de tre største franske aviser kom inn artikler om de franske maskingeværs fortreffelighet. Og følgene uteblev ikke. Tyskland bestilte maskingeværer for 40 millioner mark i de følgende 3 år.

Den frekkeste av alle rustningskonger er vel likevel Zaharoff, grekergutten som blev engelsk adelsmann, takket være sin våpenhandel med venn og fiende. Alt i 1877 blev han representant for det engelske rustningsfirma Nordenfeldt og som sådan solgte han til sitt fedreland Grekenland 1 undervannsbåt og til dets arvefiende Tyrkiet 2 undervannsbåter. Da amerikaneren Maxim hadde oppfunnet maskingeværet og skulde demonstrere det for den østerrikske generalstab, lyktes det Zaharoff ved bedrag å hindre Maxim fra å få bestilling. Så fikk han Maxim med sig i firmaet Nordenfeldt, som så ble sluttet sammen med kjempefirmaet Vickers, som leverte våpen både til boerne og til englenderne, både til japanerne og til russerne. Løi gjorde han som den onde selv, når det trengtes. I januar 1914 fikk han den russiske krigsminister til å la det franske bla "Echo de Paris" gjengi et rykte om at Krupp tenkte på å kjøpe de russiske Putilow-verker, og da var det fare for at hemmelighetene ved den franske 75mm. feltartillerikanon kunde falle i tyske hender. Da kom den franske storfinans frem med de penger som Zaharoff trengte for å drive fabriksjonen i større skala. I virkeligheten hadde alt i flere år både tyske insjenører fra Krupp og franske insjenører fra Schneider-Creuzot arbeidet sammen ved Putilow-verkene. Og den franske 75 mm. hadde tyskerne også ellers god greie på: den var levert til den tyske forbunds-felle Italia og til Bulgaria.

Etter krigen blev det jo litt flauere med Zaharoffs våpenhandel og hans to engelske kjempefirmaer, Vickers og Armstrong, måtte avskrive veldige beløp. Men Zaharoff kjøpte spillebanken i Monte Carlo: noe må jo et menneske tjene på!

Sent blev en ferdig med rustningsindustriens infiltrering når en først begynner å rote i søppelen. >>

>> **Jeg skal bare gjengi noen personforbindelser:**

I slutten av 1912 blev stiftet et fransk torpedosyndikat, hvis aksje-majoritet var i hendene på Armstrong-Vickers, men blant storaksjonærene var også grevinne Plessen-Crosten, gift med den tyske sendemann fyrst Herbert Bismarck, "jernkanslerens" sønn.

Da Poincaré var i Petersburg for å underskrive overenskomsten mot Tyskland i 1912, sluttet Krupp og Schneider-Creuzot også en overenskomst, nemlig at de ikke skulde konkurrere, ja at franskmennene skulde støtte Krupp mot innenlandske konkurranse: hvis det tyske firma Ehrhardt (Krupps konkurrent) kom til å levere et billigere anbud enn Krupp, skulde Schneider underby Ehrhardt og ta leveransen selv om det var med tap.

Lübeckerkjøpmannen Possehl, som hadde hals og hånd over svenske jernmalmer og svenske stålverker leverte svensk stål til Russland under krigen, (han hadde egne verker der). Han blev anklaget for forræderi, men blev frifunnet, for om han ikke selv hadde fortsatt å drive sine russiske verker var disse blitt beslaglagt av den russiske regjering, og det hadde vært verre, sa dommerne. Og rustningskongene hadde sine tråder like inn i de høieste regjerings- og diplomatkretser, og det ikke bare inn baktrappene, men like inn i de fineste salonger.

Flere av Armstrongs direktører var i det britiske admiralitet og i den britiske forsvarskommisjon. I den engelske militaristiske forening "National Service League" var 8 direktører for engelske våpenfabrikker og i den engelske flåteforenings styre satt 4 mann som medeiere i italienske, østerrikske og russiske krigsmateriellfabrikker. Schneider-Creuzot hadde to admiraler i sin privattjeneste og dessuten en bror av Clemenceau.

Panserplatekongen Stumm i Tyskland hadde en hel klikk av nære slektninger i utenriksdepartementet og eide dessuten krigsophis-serbladet "Post".

Men dette hører fortiden til, vil noen mene. Akk nei, kjære leser. Det er akkurat likedan i dag.

Vi minnes alle tilfellet Shearer: Den amerikanske admiral som av de amerikanske stålfirmaer (Bethlehem Steel) fikk i oppdrag å forpurre Folkeforbundets flåte-avrustningskongress, og som da det var lyktes, ikke fikk så mye betaling som han mente å ha krav på. Krupp er storaksjonær i det svenske firma Bofors, og Bofors' produksjon, mest utført til utlandet, gikk op fra 9,3 mill. i 1926 til 42 mill. i 1928. Også Schneider i Frankrike vil bli aksjonær i Bofors. I Polen er innrettet en maskingeværfabrikk med maskiner fra det tyske firma Löwe.

Alt 11.november 1919 gikk det tyske kjemitrust med på å overlate det franske krigsministerium de til fabrikkasjon nødvendige oppgaver og forpliktet sig til i de første 15 år å ikke oprette noen konkurrerende fabrikk i Frankrike eller dets kolonier. Og i 1924 blev overenskomsten lovfestet av det franske parlament.

Og i "Norsk Hydro" – som i krigstilfelle vilde være en hovedleverandør av sprengstoffer – er både fransk og tysk kapital sterkt interessert.

Hvorlengte vil folkene finne sig i å slepe ved til sitt eget bål?
O.F.Olden

Bli Fredsfremmer i Norges fredslag!

Norges fredslag er den eldste fredsorganisasjonen i Norge. Siden 1885 har vi jobbet for fred ved å utvikle fredskultur, begrense voldsmakt og arbeide med ikkevoldelig håndtering av konflikter.

Norges fredslag tar en aktiv rolle i å påvirke norsk opinion og beslutningstakere, og vi lobber sammen med våre partnere for fredsvennlig politikk på nasjonale og internasjonale arenaer. Noen av våre viktigste prioriteringer er årsaker til og forebygging av voldelig konflikt, alternativer til krig, samt global nedrustning. Ved å bli en fredsfremmer støtter du oss i dette arbeidet.

Våre fredsfremmere gir et fast beløp én gang i måneden. Du kan velge mellom gå gi 100 kr, 250 kr, 500 kr og 1000 kr, eller du kan selv definere et annet beløp. Norges fredslaget har laget en bankavtale slik at det er mulig å få dette som et fast trekk i nettbanken gjennom avtalegiro, eller det er mulig å gi på vanlig måte ved selv å overføre i banken.

Som fredsfremmer får du tilbud om å motta vårt magasin Fredsviljen 4 ganger i året, du får nyhetsbrev, tilbud om medlemskap og tilbud om publikasjoner utgitt av Norges fredslag. Du får også invitasjon til våre arrangementer og en årlig rapport om hva vi har jobbet med i året som har gått. Du velger selv hvor mye av denne informasjonen du ønsker.

*Gjør følgende for å registrere deg som fredsfremmer
Gå til nettsiden vår fredslaget.no og klikk på «Bli fredsfremmer». Du vil da få opp et skjema som du enkelt fyller ut og sender via nettsiden. Når vi har mottatt din registrering tar vi direkte kontakt med deg for å fullføre registreringen.*

Du kan også sende en epost til post@fredslaget.no og inkludere følgende informasjon:

Navn
Epost
Telefonnummer
Adresse
Ønsket fastbeløp (100, 250, 500 eller 1000)

Velkommen som Fredsfremmer!

• Stiftet 1885 •

Norges Fredslag er Norges eldste fredsorganisasjon, grunnlagt i 1885 av stortingsmannen Wollert Konow. Blant de første medlemmene var Bjørnstjerne Bjørnson, Arne Garborg og Halvdan Koht. Foreningen er politisk og livssynsmessig uavhengig, og søker å sette fredssaken inn i en større miljø og samfunnsmessig sammenheng. Foreningen spilte en sentral rolle under unionsoppløsningen i 1905 sammen med den svenske søsterorganisasjonen Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen. I mellomkrigstiden gikk NFL i bresjen for sivile alternativer til militærtjeneste. Foreningen arbeider med fredskultur, konflikthåndtering, menneskerettigheter og folkerett, og er for tiden i sterk vekst.

www.fredslaget.no

